

Salsa!.doc

3

JAARGANG 8 | SEPT 2012
DRIEMAANDELIJKE UITGAVE

I N H O U D

In memoriam Jos Viaene (1928–2012)	1
De Vereenigde Werklieden	2
Leuvense ordonnanties uit Oostenrijkse periode	4
Erfgoeddag 2012	6
Markante levens – versteende helden	
Activiteiten van Salsa! vzw	8

NIEUWSBRIEF VAN DE VRIENDEN VAN HET LEUVENS STADSARCHIEF

In memoriam Jos Viaene (1928–2012)

Op 28 juli 2012 overleed, na een slepende ziekte, Prof. Dr. Em. Jos Viaene. De lijkdienst vond plaats op zaterdag 4 augustus in de Sint-Pieterskerk te Leuven. Bij die gelegenheid belichtte Gilbert Huybens de verdiensten van de overledene.

Jos Viaene, geboren te Heule op 31 mei 1928, deed zijn middelbaar onderwijs aan het Sint-Amandscollege te Kortrijk, en daarna hogere studies aan de KU Leuven. In 1953 promoveerde hij tot doctor in de Rechten en in 1963 behaalde hij een licentiaat Medico-sociale Wetenschappen en Ziekenhuisbeleid. Hij specialiseerde zich in arbeids- en verzekeringsgeneeskunde en vervulde belangrijke functies: adjunct-administrateur-generaal bij het Fonds voor Beroepsziekten (Brussel, 1964–1988), directeur beheerder van de Maatschappij voor Mecnografie ter toepassing van de sociale wetten (Brussel, 1988–1993), docent aan de KU Leuven (faculteit Geneeskunde, 1963–1993). Hij was stichtend lid en bestuurslid van verscheidene wetenschappelijke verenigingen en publiceerde tientallen bijdragen in binnen- en buitenlandse tijdschriften over sociale zekerheid (schadeleer, wetgeving, informatisering).

Los van al die drukke professionele verplichtingen ontwikkelde hij, samen met zijn echtgenote, kunsthistorica Alfonsine Maesschalck, – en dat vanaf de jaren 1954/55 – een passie voor de studie van de gotische bouwkunst en de geschiedenis van een aantal historische monumenten. Dat resulteerde in de uitgave van belangwekkende studies over de stadhuisen van Brussel (Kessel-Lo, in eigen beheer, 1960, 207p.) en van Leuven (Arca Lovaniensis, 6, 1977/79, p.15–255). Op basis van diepgaand archiefonderzoek, met vele nieuwe en verrassende vondsten, werden – zonder afbreuk te doen aan de verdiensten van 19de-eeuwse pioniers als Alexandre Henne en Alphonse Wouters (*Histoire de la ville de Bruxelles*, Brussel, 1845–1855) en Edward Van Even (*Louvain dans le Passé et dans le Présent*, Leuven, 1895/2001) – grote delen van de bouwgeschiedenis van beide stadhuisen herschreven.

Voor Leuven kwam de kroon op het werk in 1999 met de uitgave van: *De bouw van het stadhuis te Leuven in de 15de eeuw. Een ooggetuigenverslag*. Bouwrekeningen van het stadhuis gepubliceerd op dubbel-cd SJS1 en SJS2.

Als volleerde detective doorworstelde het echtpaar Maesschalck-Viaene stapels archieven, steeds op zoek naar de ware herkomst van middeleeuws Leuvens erfgoed waaronder: *Huis 't Sestich en het College van de Hoge Heuvel* (Leuven, 1984); *Een 15de-eeuws bankkantoor op de Vismarkt te Leuven* (Jubileumboek van de Geschied- en Oudheidkundige Kring voor Leuven en Omgeving, XL, 2002, p. 93–271); *De Leuvense Prentenatlas binnenste buiten* (E. Cockx en G. Huybens, De Leuvense Prentenatlas, 2003, deel 2, p. 377–626); *De genese van de Leuvense Sint-Pieterskerk* (Salsa! Cahier 1, 2005, 80 p.). Ook het leven en het werk van de middeleeuwse bouwmeesters *Jan van Ruisbroek* (Tijdschrift voor Brusselse Geschiedenis, 2, 1985, p. 17–110) en *Matheus de Layens* (M. Smeyers, *Het Leuvense stadhuis. Pronkjuweel van de Brabantse gotiek*, Leuven, 1998, p. 41–78) kwamen uitvoerig aan bod. Vanwege die jarenlange archivalische en praktische kennis werd op hem en zijn echtgenote graag een beroep gedaan in verband met expertises en restauraties, onder meer van de westgevel (Naamsestraat) van het Leuvense Stadhuis.

In zijn onderzoek was Jos Viaene zeer gedreven, veeleisend en kordaat. Alle gegevens moesten kloppen en met de grootste zorg en nauwkeurigheid worden behandeld en – niet onbelangrijk – in een onberispelijke en bevattelijke taal worden gepresenteerd. En dat werd algemeen geapprecieerd.

GILBERT HUYBENS

De Vereenigde Werklieden: een Leuvens zangkoor dat 110 jaar bestond

Op donderdag 6 september 2012 vierde de Leuvense cultuurraad haar veertigste verjaardag. Tijdens de inleiding lichtte voorzitter Geert Robberechts toe dat vandaag meer dan 300 verenigingen uit Groot-Leuven lid zijn van de cultuurraad. Vanouds vormen naast de toneelverenigingen en muziekmaatschappijen ook de koren een substantieel onderdeel van het Leuvense culturele leven. Laten we daarom eens terugblikken op een Leuvense koormaatschappij van weleer, waarvan de ontstaansgeschiedenis verder terugreikt dan die van België.

De Koninklijke Koormaatschappij 'De Vereenigde Werklieden' werd weliswaar in 1848 opgericht, maar haar roots gaan nog 25 jaar verder terug in de tijd. In 1823 richtte een aantal vrienden immers een vereniging op in hun stamcafé 'Karel van Loreinen' in de Tiensestraat. Hun voornaamste doelstellingen waren enerzijds het kaartspel en anderzijds het spijzen van een spaarkas om elk jaar met Brussel kermis naar de hoofdstad te kunnen afzakken en daar samen met de Brusselse vrienden goed te vieren. Dat lukte ook jaar na jaar en nevenbij werd er tussen pot en pint ook duchtig gezongen uit het Vlaamse liedrepertoire van die tijd.

Toen deze vriendenclub haar stamlokaal in 1843 verhuisde naar het café 'Den Engel' in de Naamsestraat, werd het zangpotentieel opgemerkt door muzikant Felix Vrijdagh. Hij spoorde de vrienden aan om met een echt zangkoor van wal te stecken. Het duurde nog enkele jaren, maar in 1848 diende de koormaatschappij 'Les ouvriers réunis – Vereenigde Werklieden' haar statuten ter goedkeuring in bij het schepencollege. Felix Vrijdagh werd hun eerste directeur. Een andere steunpilaar van het eerste uur was de rijkbegaafde dichter en volkszanger Pieter Florquin, bijgenaamd Pie Pjed. Dat de 52 zingende werkmannen talent hadden, bewezen ze al meteen het jaar nadien tijdens een nationale zangwedstrijd in Gent. Nogtans had het er eerst naar uitgezien dat het Leuvense mannenkoor niet zou kunnen deelnemen, want het voor deze eerste wedstrijduitstap bijeen gespaarde geld werd uit de clubkas gestolen. Direc-

teur Vrijdagh richtte zich in een schrijven op 25 juni 1849 dan ook tot het schepencollege met het verzoek om een subsidie van 150 BEF te mogen ontvangen, om de reis- en verblijfskosten voor zijn Vereenigde Werklieden mee te kunnen betalen. Op 16 juli beslisten de gemeenteraadsleden om op dit verzoek in te gaan en dat zouden ze zich niet beklagen.

Nog op de dag van de wedstrijd zelf stuurde dirigent Vrijdagh per bode een briefje naar Leuven om aan bestuurslid Henri Peemans (tevens liberaal gemeenteraadslid, hij zou van 1864-'69 burgemeester worden) volgende heuglijke mededeling te doen:

«Je suis heureux de pouvoir vous annoncer, au nom de la société des Ouvriers réunis, qu'au grand concours de chants qui a eu lieu aujourd'hui nous avons remporté le second prix. J'ai cru, Monsieur, que cette nouvelle vous serait agréable. Je me suis donc empressé de vous en donner immédiatement connaissance. P.S. Nous partons demain d'ici par le convoi de 2 heures 45.»

's Anderendaags werden de Vereenigde Werklieden bij hun aankomst door de andere Leuvense koormaatschappijen en door de harmonie van de muziekacademie feestelijk ingehaald en op het stadhuis ontvangen. Ook in de daaropvolgende jaren zouden ze nog menige wedstrijdzege naar Leuven brengen.

Volgens haar – op 7 mei 1860 nog eens bekrachtigde statuten – was het enige doel van de maatschappij de koorzang en was ze tevens verplicht om ten minste één keer per jaar een zangfeest te geven of

een uitstap te doen om deel te nemen aan een wedstrijd, een festival of een volksfeest. Jaar op jaar verwierf de jonge zangmaatschappij nieuwe leden en groeide haar vermaardheid. Kenmerkend was dat deze bij uitstek volkse vereniging van kunstzinnige werklieden van meet af aan mocht bogen op de medewerking en de actieve deelname van vooraanstaande personaliteiten: de heren Charles Luesemans, Hendrik Peemans, advocaat Fizenne, Van Elewijk, Frans Schollaert, Gui-

Programma der Feestelijkheden

TER GELEGENHEID VAN DE

ZESTIGSTE VERJARING

der Koninklijke Koormaatschappij

De Vereenigde Werklieden

Zondag 5 Januari 1908

Om 2 1/2 uren, PLECHTIGE ZITTING in de zaal Monico

Overhandiging der Eere-Diplomas
aan de Leden meer dan 25 jaar deelmakende der Maatschappij
Verlichting van het Lokaal

Maandag 6 Januari 1908

Om 8 uren 's avonds, in de Stadsschouwburg

GROOT KUNSTCONCERTO
den Leden en hunne Familien aangeboden

Zaterdag 18 Januari 1908

Om 8 uren 's avonds, in de zaal Gretry, Schapenstraat

GROOT BANKET
den Leden aangeboden

Zondag 19 Januari 1908

Betooging aan den EERE-VOORZITTER en overhandiging
der Groep van de Maatschappij
Betooging aan de Heeren Jubilarissen

KOOR MAATSCHAPPY "DE VEREENIGDE WERKLIEDEN"
LEUVEN
1848-1908 60de VERJAARFEEST

bert, Hendrik Conscience alsook een aantal vooraanstaande burgers uit Brussel.

Volksfeesten en liefdadigheidswerken lagen de toenmalige leden nauw aan het hart. Jaarlijks organiseerden zij in Den Gulden Hof – het huidige stadspark – nachtfesten die door de Leuvense bevolking erg geapprecieerd werden. Het aantal zingende leden daalde echter tegen het einde van de 19de eeuw, wellicht omdat de maatschappij niet met nieuw zangtalent werd uitgebreid. Feit is dat rond 1890 het ledenaantal nog stagneerde rond de 50 actieve koorleden, maar in 1899 nog slechts 17 zangers telde. Het jaar voordien, in 1898 had de maatschappij haar vijftig-jarig bestaan gevierd met grootse feestelijkheden. De Vereenigde Werklieden werden toen plechtig ontvangen op het stadhuis, waar ze begeleid werden door zesendertig zustermaatschappijen.

In 1902 stak de koorvereniging echter onder het erevoorzitterschap van de heer Theophiel Peters met vernieuwde krachten van wal met nog kunstvollere prestaties dan tijdens de eerst decennia. Van 1905 af hield men jaarlijkse een concert in de schouwburg 'De Bériot'. In 1906 werd ook een nieuwe vlag ingehuldigd. Naar aanleiding van deze gebeurtenis ging er te Leuven een stoet uit waaraan maar liefst 56 maatschappijen deelnamen. Getrouw aan hun traditie van weldadigheid hadden de Verenigde Werklieden eraan gehouden om zich ter gelegenheid van de hun nieuwe vlag en ondanks het slechte weer in de bijzonderste koffiehuisen van de stad te laten horen om daar een inzameling te

houden ten voordele van de getroffen en van de overstromingsramp. De mooie som van 1.200 BEF werd aan het stadsbestuur overhandigd. Andere goede doelen waarvoor gezongen werd waren tering- en kankerbestrijding, wezentroost, schoolref-ter, kledingwerk, oorlogsslachtoffers, enz.

Naar aanleiding van het 60-jarig bestaan in 1908 verkreeg de maatschappij de titel van Koninklijke koormaatschappij. Deze jubileumviering werd ingezet op zondag 5 januari in zaal 'Monico'. De dag erna was er een groot kunstconcerto in de stadsschouwburg. Het weekend erna werd de viering afgesloten met een groot banket voor alle leden in zaal 'Gretry' in de Schapenstraat. En de Vereenigde Werklieden beëindigden dat jubileumjaar ook in praal, door op 6 december 1908 in Brussel weerom een eerste prijs weg te kapen op een wedstrijd ingericht door de Brusselse zangmaatschappij 'L'Union des Arts'. Inmiddels leidde de jonge dirigent Semestre Vander Heyden, tevens leraar aan de stedelijke muziekacademie, het mannenkoor. Het wedstrijdverslag, verschenen in 'Le Diapason, Moniteur Général des Sociétés Chorales, Instrumentales, Dramatiques, etc.' van 15 december 1908 (blz. 3), meldde over de Leuvense prestaties het volgende:

«Louvain qui termine donne dès l'abord une impression d'ensemble choral supérieur. La gavotte est reprise dans le meilleur style, juste, et le directeur, qui connaît son métier, sait le moyen de faire changer de ton sans accroc! «De Lentenacht» a enthousiasmé le public par un fini irréprochable; les parties sont parfaitement équilibrées, les voix jolies,

l'homogénéité très grande et un fondu remarquable. Le meilleur ensemble choral que l'on puisse désirer.»

Tijdens de duistere oorlogsjaren 1914–1918 zouden de Verenigde Werklieden alle activiteit stopzetten, maar onmiddellijk na de bevrijding volgde de heropstart met evenveel succes. Getuige hiervan is de vaststelling dat het gezelschap tijdens het interbellum jarenlang niet minder dan 120 à 140 zangers telde.

Onder de kundig leiding van Semestre Van der Heyden en van hun bestuurder Jean Berges konden de Verenigde Werklieden in hun annalen de ene prijs na de andere beschrijven. In die jaren nam de maatschappij bijna jaarlijks deel aan internationale wedstrijden, waarbij ze een schitterend palmares opbouwde. In 1928 behaalden de Leuvense koorzangers op een internationale zangwedstrijd in Verviers de eerste prijs. In 1930 sleepten ze te Luik in de afdeling uitmuntendheid de derde prijs in de wacht. In 1933 werd dat in de afdeling uitmuntendheid zelfs een eerste prijs.

Ook tijdens de Tweede Wereldoorlog werden alle activiteiten opnieuw gestaakt. Op 19 september 1948 werd het 100-jarige jubileum van de Vereenigde Werklieden plechtig gevierd. Inmiddels was Maurice Peters, kleinzoon van Theophiel Peters, op zijn beurt al erevoorzitter van de koorvereniging. Het laatste teken van bestaan van de Vereenigde Werklieden dat in het in het stadsarchief bewaarde verenigingsdossier te vinden is, dateert uit 1958. Naar aanleiding van het 110-jarige bestaan werd toen eerst gepland om op de tweede zaterdag van Leuven kermis een vlaggenstoet te houden. In mei gaf het bestuur van de vereniging evenwel te kennen aan het stadsbestuur dat door 'overlast van werk is de maatschappij verplicht daarvan af te zien en is er dus niets voorzien in het kader van de Kermisviering.' Als alternatief werd op zaterdag 2 november een grote kunst- en bel canto-avond georganiseerd in de stadsschouwburg. De gemeenteraad kende op 29 september aan het zangkoor daarvoor een subsidie van 750 frank toe. Uit de afrekening die op 7 december werd voorgelegd, blijkt echter dat de totale organisatiekosten 17.961 BEF bedroegen (inclusief 2.215 BEF kosten voor gebruik van de schouwburg). De Vereenigde Werklieden hielden aan deze concertavond een deficit van 3.158 BEF over. Heeft dit hun definitieve einde ingeluid?

MARIKA CEUNEN

Leuvense ordonnanties uit Oostenrijkse periode

In het kader van haar Master na Master opleiding in de Archivistiek liep Sabrina Keyaerts afgelopen academiejaar stage in het Leuvense stadsarchief. Tijdens deze stage maakte zij van december tot mei de dagelijkse werking van het stadsarchief mee terwijl zij aan haar eindwerk werkte. De 18de eeuwse stadsordonnanties vormden het onderwerp van haar thesis.

Stadsordonnanties kunnen gedefinieerd worden als de lokale wetten die van toepassing waren op de inwoners van een stad. Deze verordeningen werden door het stadsbestuur uitgevaardigd en hadden tot primair doel de rust, de orde en de veiligheid in de stad te waarborgen en het economische klimaat voor haar inwoners te beschermen en te verbeteren. Daarnaast werd ook aan het sociale luik aandacht besteed.

Stadswetgeving is een uiterst interessante en onmisbare, maar jammer genoeg vaak tot op heden nog onbekende historische bron. Wegens de tijdslimiet die aan de stage was gebonden, werd gekozen om een inventaris te maken en een dieper onderzoek uit te voeren op de boeiende periode van het Oostenrijkse regime (1713–1794). Het bronnenmateriaal bestond voornamelijk uit affiches van de ordonnanties die in het verleden door Joseph Cuvelier waren samengebracht. Deze unieke bronnen uit het Leuvense stadsarchief vormen een bijzondere collectie waar tot op heden zo goed als geen onderzoek naar gebeurde, ook niet naar gelijkaardige collecties in andere steden.

De affiches van deze ordonnanties bevatten ondermeer verboden, geboden, aankondigingen, waarschuwingen, reglementen en voorschriften. Om de inwoners van Leuven op de hoogte te brengen van deze beslissingen van de stadsraad schakelde de stadspensionaris de stadsdrukker in om affiches van de verordeningen te drukken. Deze werden in het straatbeeld verspreid door de belleman en de trompetter. Het aanplakken op strategische punten in de stad ging gepaard met het omroepen van de tekst van de ordonnanties, zodat ook de grotendeels weinig geleterde bevolking op de hoogte zou zijn van de bepalingen.

Inhoudelijk zijn de onderwerpen die aan bod kwamen gedurende de Oostenrijkse periode erg divers. De burgemeesters en de schepenen moesten immers alle aspecten van het openbare leven in de stad in goede banen leiden. Zo namen ze ondermeer maatregelen om het brandgevaar in te dijken, de veiligheid langs de straten te verhogen en deelden ze de reglementen van de ambachten mee.

Het in stand houden van de openbare orde en de rust was overduidelijk één van de belangrijkste bekommernissen van het stadsbestuur. Frequent waren de ordonnanties met verboden op het gooien met stenen en andere projectielen, het eerbiedigen van de rust in de omgeving van kerken, aankondigingen van de inkwartiering van legertroepen in de stad, het verbod op loterijen,... Ook het economische luik was

ORDONNANTIE

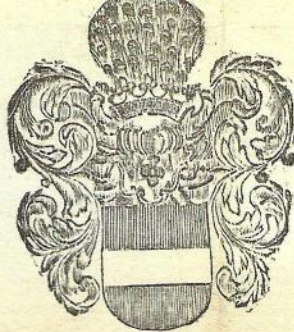
Alfoo ter kennisse van Myne Heeren is gekomen dat t' sedert eenige daegen verschyde Raefende Honden door dese Stadt hebben gelooopen ende gebeten veele Menschen ende Beesten waer door het soude konnen gebeuren dat de Raefenye voortse soude gecommuniceert worden; om waer tegens soo veele mogelyck te versien, hebben Myne Heeren die Meyer, Borgemeesteren, Schepenen ende Raedt der Hooft-Stadt Loven geordonneert soo sy Ordonderen by desen, dat een-iegelyck soo Geestelyck als Werylyck van wat Qualityt oft Conditie hy zy, synen Hondt ofte Honden sal hebben te houden binnen synen Byvangh den tydt van twee Maenden sonder de selve te mogen laeten loopen op de Straeten, op pene van te verbeuren eene Amende van twelf guldens, ende boven dien dat diergelycke Honden, ende alle andere, binnen den gelimiteerden tydt op de Straeten bevonden wordende by een-iegelyck gedoodt sullen mogen worden, daer toe specialyck committerende de Dienaers deser Stadt.

Aldus gedaen ende geresolveert ter Vergaderinge Magistraet der Hooft-Stadt Loven aldaer gehouden den 14. September 1753.

My Present Raedt-Pensionaris DE MAUROY DE MERVILLE.

Eodem Publicatio facta loco & more solitis door My Raedt-Pensionaris DE MAUROY DE MERVILLE.

Tot Loven, by JOANNES VAN BUGGENHOUT, Stads-Drucker.

ORDONNANTIE

O P D E

Bedelaers, Ledigh-gangers, Vagabonden, Dieven,
en Prangh-dieven van der Stadts Materiaelen,
ende Boschenders, &c.

Lfoo niet tegenstaende de voorighe Ordonnantien by die Heeren Borgemeesters, Schepenen ende Raedt der Stadt Loven geëmanneert, ende namentlyck de gene van den 10. Januarii 1698. alnoch dagelyckx aenkomen, ende alhier blyven vernietelen alle soorten van Uytlandsche ende vrede Bedelaers, Ledighgangers ende Vagabonden, geen onderhoudt hebbende, oft hanteringe doende, alleenelyck levende vanden Bedelick, by bedriegerye, ende dieverye, tot groote prejudicie van de Borgers deser stadt, ende tot naerdeel vande Gemeynthe t'welck meer ongemack soude konnen voortbrengen, soo in tyds daer inne niet en wierde versien, Soo is't

Dat Myne Heeren den Meyer, Borgemeesters, Schepenen ende Raedt der Stadt Loven, niet meer ter herten hebbende als de Welstand van de stadt, de Ruste, Vryheyt ende Wel-vaeren van hunne Borgers, wel hebben willen ordonneren ende statueren,

Dat alle Landt-loopers, Deugenieten, Vagabonden, Bedelaers soo Mans als Vrouwen, ende diergelycke, als oock alle Vremdelingen alhier geene fixe Domicilie gehadt hebbende, hun sullen hebben te vertrecken uyt de stadt van Loven mer hunne Familie binnen dry daegen naer de Publicatie deser, op pene van geschavotteert ende voor altydt te worden gebannen uyt dese stadt ende Landen van Brabant, oft in't Rasph-huys gesleit te worden.

Ende op dat daer inne te beter magh worden voorsien, soo en sullen geene Herbergiers, Cabarettiers, oft andere wie het zy, naer d'Expatriatie van den termyn van dry daegen voor geruert, vermogen te huylen, te hoven, te schueren, oft andere plaetsen te verleen en aen de voorgenoemde persoonen op pene van vyftigh Pattakons i'plo facto t'incureren, ende uyt krachte deser te executeren.

Belaesende alvoorder de selve Herbergiers, Cabarettiers, ende alle andere, diergelycke persoonen logerende, ende namentlyck die gene Slaepsteden houdende, van de selve met naeme en toenaeme over te brengen aen den Concherge vanden stadt-huylen alhier, voor den negen ure des avonds vanden selven dagh dat hy diergelycke Persoonen oft Vremdelingen ende onbekende sullen komen te logeren, op pene van thien Pattakons ter saccke van idere Contraventie t'incureren ende t'executeren als voor. Ende sal den Concherge gehouden wesen dese Biltren over te draegen aen den Heere Meyer.

Oock sullen gelycke aendracht moeten doen de Meesters van de Hospitaelen, ende Gasthuylen, voor soo veele als fy eenighs Vremde Passagiers oft Bedelaers, Man, oft Vrouw komen te logeren.

Dat de voorleyde Persoonen door dese Stadt passerende, aldaer niet langer en sullen mogen verblyven als voor den tydt van vier-en-twintigh uren op pene als voor.

Dat de vrede Borgers deser stadt, welke tot hun onderhoudt genooft sullen zyn te bedelen, sullen moeten draegen ende publicckelyck en hebben een Teeken vande Stadt, d'welck aen de selve niet en sal worden verleent, als by vorige Attestatie van den Heere Pastoor vande Parochie, waer onder de selve woenen, soo nochtans dat de selve Man, Vrouwe oft Kindt niet en sullen mogen bedelen in eenige Kercken oft Kapellen, op pene van met ende beneffens hun Huygesein te worden gejaecht buyeten de Stadt.

Ende want het soude wesen van moeyelycke preuve aen te wylen den tydt dat alhier zyn komen woenen ende nederstaen Vremde Persoonen, Soo is't dat myne Heeren, om beter ende exactelyck te doen achter volgen dese hunne Ordonnantie, tot meerdere Gerusticheyt vanden Burger, ende tot deelsse meerdere a'vantage Ordonneren ende statueren by desen;

Dat alle degene welke hunne Huyfingen, Kamers, oft Plaetsen hebben verhuert, oft sullen komen te verhuieren aen Vremde Persoonen, geene Poorters alhier wende, sullen gehouden wesen ten langhsten binnen den tydt van viertien daegen naer de Publicatie deser, oft naer te donee verhueringe, aen te brengen aen den Concherge van den Stadt-huylen by naeme ende toenaem van diergelycken Huylhuick, met ende beneffens de Hanteringe, waer mede den selven is omme-gaende, ende sijn generende op pene van vyf-en-twintigh guldens ter saccke van idere Contraventie, t'executeren als voor. Ende sal den voors. Concherge gehouden wesen als voor.

Voorders, gelyck als diverse hien soo verre vergeten, dat sy af-breken de steenen ende Yser-werck vande mueren ende de Thorens van de Vellen, van der Stadts Bruggen ende Kanteelen, uytbreken het Yserwerck vande Huyfingen, ende diergelycke, haelen ende wegh-nemen den Kalley vande straten, allen het selve verkoopen oft verwerken in, ende tot andere Huyfen,

Soo hebben Myne Heeren (om dese straf-biere dieverye, gelyck als oock het uytbreken van Geiren, van Anckers, van Tralien, ende van andere Materiaelen van Huyfen der Borgers ende Innegezetenen deser stadt toekomende, soo veel in hun is, uyt te roeyen). Gearreteert ende gesloren, dat den genen die sal worden geconvincert iet sulcx te hebben begaen, oock hoe weynigh het selve soude mogen wesen, sal worden getraekt by publicke Sohavotteringe Geeselinghe, ende Brant-merck, ende by Bannissement voor altydt uyt dese Stadt ende Landen van Brabant, ten waere het Leyt meerdere straffe behoefde, in welke voors. pene oock sal vervallen den Prang-dieve, welken diergelycke Materiaelen, hoe weynigh de selve souden mogen wesen, soude hebben gekocht, tot synen Huyfen oft Erve verbericht, oft in synen Huyfen oft Erve soude mogen behouden, het waere van Steen, van Yser, van Loot, Koper, oft iet diergelyckx.

Onder gelofte van vyftigh guldens aen den persoon, die sal konnen aenwylen den Dieve oft Prang-dieve van eenige diergelycke Materiaelen, al waer't oock soo, dat den Aenbrenger selfs de Materiaelen hadde gesloren, ende de selve verkocht, waer over hy niet en sal worden aengesproken, ende tot dien synen naem geconverteert.

Ende op dat niemant en valle in dese straffe, soo sal den genen, die soude mogen hebben gekocht, in synen Huyfen oft Byvanek hebben diergelycke Materiaelen, de selve binen viertien daegen naer de Publicatie deser, mogen aengeven ende restitueren aen den Heere Meyer, in welken gevalle sal dese pene voor het gepasseerde zyn geexculceert, andersins desen tyde ge-expireert zynde, ende by Huyf-foeckinge iet diergelyckx wordende bevonden, sal sonder remis vervallen in de voors. pene.

Ende op dat Exempel magh worden gesleit tegens de voors. Dieveryen, tegens de Straet-schenders, mede op het stuck van de voors. Bedelaers, Ledigh-gangers, ende Vagabonden, soo sal dagelyckx by het vallen van den Avondt worden gepatrouilleert, verfoeckende ende Ordonnerende, aen alle Borgers ende Innegezetenen deser stadt, op het eerste oft minste Gerucht uyt te stecken het licht door hunne Vensters oft Huyf-deuren, ende de Patrouillanten te doen alle noodige Assistentie, op dat de Ruste magh zyn onder de Borgers, de Dieveryen gedempt, de Vagabonden ende Ledigh-gangers uytgejaecht, tot Welstand van de Stadt, ende het Publick.

Ende alsoo niet-tegenstaende diverse Ordonnantien op het Uytkappen van het Hout, soo inde Vellen van de stadt, alsooek in de Boschen, Heymen ende Kantten, van de Borgers ende Innegezetenen deser stadt, ende van andere alhier worden innegebrocht geheele Buifels ende Lasten groen Hout, van Boontsaeken, Visselroyen, ende diergelycke.

Soo is't dat myne voors. Heeren daer inne oock willende versien, verbieden wel scherpeelyck van eenigh groen Hout, hoe weynigh het zy, af te houwen oft te haelen op ende uyt deser stadts Vellen, uyt andere lieden Boschen, Heymen oft Kantten, als oock eenigh Plantsoen, Soubelen, oft diergelycke, op pene van geschavotteert ende geconverteert te worden.

Mee voorder Verboeth van eenigh diergelyck Hout te koopen, te huylen oft te verbergen, op pene van vyf-en-twintigh guldens ten laste van den Kooper oft Aennemer van't selve &c.

Aldus Geesolvoert by de voors. myne Heeren den 12. November. 1729. ende ter Pusen af vanden Stadts-huylen gepubliceert codem.

My present Raedt Pensionaris P. VANDEN BROECK.

Publicatio facta loco & more solitis door My Raedt Pensionaris hie 14. xbr 1729

J. D. V. RUGGENHOUT.

sterk vertegenwoordigd met vele voorschriften met betrekking op de verkoop van allerlei etenswaren en handelsgoederen. Daarnaast werden op deze manier ook de modaliteiten inzake de verpachting en de inning van de accijnzen verspreid. Verder werden de tarieven van het poortgeld via een verordening bekend gemaakt. Eén van de opvallendere ordonnances bevatte een verbod op het zwemmen in de kloostervijvers of het zich hier te ontkleden, dergelijk vertoon was blijkbaar niet geschikt voor de ogen van de kloosterlingen!

Naast de eigenlijk chronologische inventaris met index op onderwerp op de ruim 500 ordonnances, werd ook aandacht besteed aan de bredere context van dit bronnenmateriaal. Het was de bedoeling om een licht te werpen op de uitvaardiging- en publicatieprocedure die zich achter de schermen van de stedelijke administratie afspeelde. Dit was echter niet zo vanzelfsprekend, maar ondermeer dankzij de uiterst boeiende resolutieboeken waarin alle beslissingen van de stadsraad staan, werden de vele puzzelstukjes in elkaar gepast. Hieruit bleek onder andere dat de stadspensionaris de centrale figuur was bij het opstellen en de uitvaardiging van deze ordonnances. Verder werd ook kort aandacht besteed aan de Leuvense stadsdrukkers die het monopolie op het drukken van deze ordonnances bezaten.

Stadswetgeving biedt een bijzondere blik op wat er allemaal reilde en zeilde binnen een stad, wat de bekommernissen van een stadsbestuur waren en hoe ze hierop een antwoord trachtten te geven. Op deze manier vormen de ordonnances een onontbeerlijke schakel voor onze kennis van de werking van de stedelijke administratie en de geschiedenis van Leuven.

SABRINA KEYAERTS

Erfgoeddag 2012: Markante levens – versteende helden

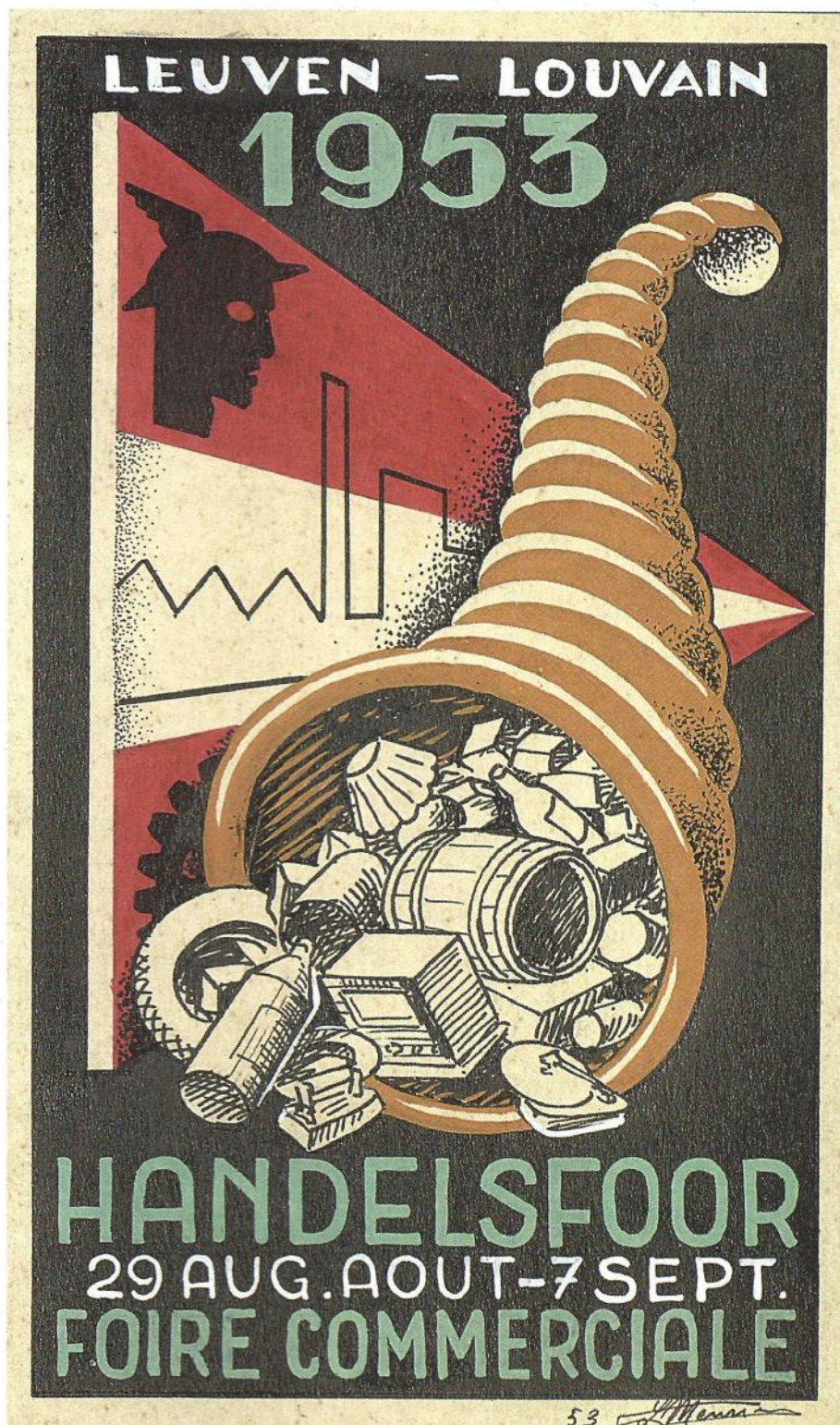
Het Stadsarchief nam deze editie van Erfgoeddag met als thema 'Helden' te baat om u in het stadhuis van dichtbij te laten kennismaken met tien Leuvense helden. Vijf 'oude' helden werden gekozen uit de het pantheon van markante historische figuren die destijds een standbeeld kregen in de gevel van het stadhuis. Vijf 'hedendaagse' helden werden door het stadsarchief zelf voorgesteld. Het thema was ongetwijfeld een schot in de roos: maar liefst 1450 belangstellenden bezochten op Erfgoeddag de tentoonstelling. Maar ook in de weken na Erfgoeddag kon deze Leuvense eregalerij op veel publieksbijval rekenen en mocht ze nog eens 4500 bezoekers ontvangen. In deze en de volgende nieuwsbrieven willen we u de tien helden dan ook graag nog even nader voorstellen. Kunstenaar Leon Meurrens bijt hierbij de spits af.

Leon Louis Meurrens werd geboren in Leuven op 11 oktober 1905. Op zijn 18de begon hij zijn studies aan de Leuvense Academie voor Schone Kunsten in het Sint-Ivo-college, waar hij zowel in de schilderklas van Alfred Delannois als in de klas voor sierkunst van Georges Baltus jaar na jaar uitmuntende resultaten behaalde. Een

eerste prijs met grootste onderscheiding, een bijzondere prijs met gelukwensen van de jury, de gulden medaille van de stad en een bijzondere prijs met de grote zilveren medaille van de Regering: het was een palmares dat kunstleerling Meurrens in vier opeenvolgende schooljaren moeiteloos bijeenprokkelde. Toen hij na vier jaar

in Leuven afstudeerde, zette hij zijn vorming dan ook verder aan de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten te Brussel, waar hij lessen portret, levend model en decoratieve samenstelling volgde. Tegelijk volgde hij in de Leuvense Industriële School ook zondagscursus imitatie van hout en marmer.

Vanaf 1926 begon Meurrens tentoon te stellen en stichtte hij ook de 'Kunstclub Ars', de oudleerlingenbond van de Leuvense kunstacademie, waarvan hij tot aan de Tweede Wereldoorlog ook voorzitter bleef. Om aan de kost te komen, moest Leon Meurrens zijn grote artistieke talent echter op veel prozaïschere wijze inzetten. In 1927 werd hij voor twee jaar tekenaar van behangpapier bij de firma Lova te Leuven. Van 1929 tot '32 was hij illustrator bij de Société de Rotogravure d'Art te Anderlecht. Aansluitend illustreerde hij een dertigtal boeken voor het Davids-

fonds en de uitgeverij Averbode en maakte hij ontwerpen voor affiches en publicitaire tekeningen. Op 17 juli 1933 trouwde hij met de eveneens in Leuven geboren leeftijds-genote Anna Elaerts.

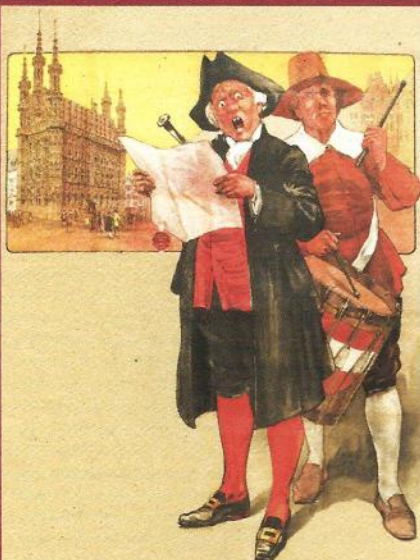
In 1935 kon hij aan de slag als illustrator bij het weekblad *De Vlaamse Radiogids*, *Weekblad van den Katholieken Vlaamschen Radio-Omroep*. Tegelijk maakte hij tekeningen voor drukkerij Michiels te Tongeren en De Vlaamse Drukkerij te Leuven en huurde de universiteit hem in om technische tekeningen te maken. In

1939 kreeg hij ook de opdracht om drie zalen van de kinderafdeling van het nieuwe Sint-Pietersziekenhuis in de Brusselsestraat met muurschilderingen te versieren. De universiteit gaf hem opdrachten voor portretschilderijen van rector Ladeuze en van prof. Lemaire. In datzelfde jaar werd in de stadszaal van Leuven ook een erg succesvolle overzichtstentoonstelling van zijn werk georganiseerd. De stad kocht voor haar museum zijn schilderij 'De Wijnproevers' aan. Tijdens de oorlogsjaren en tot 1949 werd Meurrens tekenaar voor het parket bij het Leuvense politiekantoor. Tegelijk was hij in 1941 leraar geworden aan de Leuvense academie, waar hij zelf gevormd was. Hij bleef in deze hoedanigheid zijn talent doorgeven aan jonge mensen tot aan zijn dood op Kerstdag 1966. Hij verzorgde in de academie de leergangen publiciteitsteken, illustratie en modeteken. Met de in 1940 opgerichte Leuvense kunstkamer, waarvan hij ondervoorzitter was, bleef hij ook jaarlijks een tentoonstelling organiseren in Leuven. Tussendoor maakte hij ook enkele beeldhouwwerken in hout, keramiek en gips, zoals een borstbeeld van rector Mgr. Ladeuze. Maar hij bleef toch vooral een tekenaar, etser en lino-snijder die met zijn onderwijsopdracht en allerlei betaalde klussen in zijn onderhoud voorzag en geld verdiende om zijn artistieke talent ook niet op bestelling te kunnen botvieren. Door zijn opdrachtwerk voor de stad Leuven, het Handelaarsverbond en de universiteit, is een deel van zijn affiche-ontwerpen sterk Leuven van aard. Zo ontwierp hij in 1956 de kermisaffiche die in allerlei kleurenvarianten nog jarenlang in gebruik zou blijven. De volkse karakterportretten van koffiedrinkende oude vrijsters, kaartspelers en andere types, die hij in zijn lino's vereeuwigde, doen ook erg lokaal geobserveerd aan.

In 1946 legde een kachelbrand zijn atelier in de Naamsestraat in de as. Veel schilderijen en de persoonlijke en professionele documentatie van Leon Meurrens ging daarbij in de vlammen op.

Leon Meurrens stierf op 25 december 1966. Samen met Anna Elaerts had hij vier kinderen: Jan, Leona, Elisabeth en Augusta. Het is vooral Leona Meurrens die de culturele nalatenschap van haar vader beheert en uitdraagt. Zij gaf dan ook tijdens de tentoonstellingsperiode regelmatig tekst en uitleg aan bezoekers.

MARIKA CEUNEN

praktische informatie

www.leuven.be/salsa
salsa@leuven.be

Salsa! vzw
 Samen Actief voor het Leuvens StadsArchief!

Maatschappelijke zetel
 Stadsarchief Leuven,
 Rijschoolstraat 4/001
 3000 Leuven

Bestuursleden
 Marc Carnier (penningmeester),
 Bert Desmedt, Mich De Winter,
 Luc Grégoire,
 Gustaaf Janssens (voorzitter),
 Hendrik Ollivier (secretaris), Adel Pex

U kan lid worden van Salsa! vzw
 door overschrijving van
 € 15 (voor gewone leden) of
 € 30 (voor steunende leden)
 op volgend rekeningnummer:
 IBAN BE93 068-2420772-67
 Dit lidgeld omvat de driemaandelijkse nieuwsbrief,
 mogelijkheid tot aankopen van de eigen
 publicaties en gratis
 toegang tot de activiteiten van de vriendenkring.

Stadsarchief Leuven
 Rijschoolstraat 4/001
 3000 Leuven
 T 016 30 08 69
 F 016 23 40 06
 E archief@leuven.be

Openingsuren leeszaal
 Dinsdag, woensdag: 9.00 tot 13.00 u
 Donderdag: 9.00 tot 19.00 u
 Vrijdag: 9.00 tot 13.00 u

Salsa!.doc

C O L O F O N

is een driemaandelijkse nieuwsbrief,
 uitgegeven door Salsa! vzw,
 de Vriendenkring van
 het Leuvens Stadsarchief.
 Het abonnement is inbegrepen
 in de lidmaatschapsbijdrage voor de vzw.

Redactie
 Marc Carnier,
 Marika Ceunen

Redactieadres
 Stadsarchief Leuven

Verantwoordelijke uitgever
 Gustaaf Janssens
 Maria-Theresiastraat 87 | 3000 Leuven

Foto's
 Marika Ceunen,
 Eric Dewaersegger,
 Stadsarchief Leuven,
 Leona Meurrens

Druk en vormgeving
 Drukkerij Leën | Hasselt

Activiteiten van Salsa! vzw

Stadsarchief terug in het vertrouwde depot

Zoals jullie wellicht allemaal in de vorige nieuwsbrief hebben gelezen, is het stadsarchief tijdelijk ondergebracht geweest in het Rijksarchief Leuven. Na de structurele aanpassingen aan het dak, de installatie van een nieuw klimaatbeheerssysteem en een volledige schilderbeurt van het depot werd echter door de dienst Data en Facilitair Beheer groen licht gegeven om de historisch waardevolle archiefstukken terug te verhuizen. Eind september begonnen archiefmedewerkers en vrijwilligers met de terugplaatsing van de archiefstukken. Op 22 november 2012 werd het einde van de verhuis afgesloten met een persconferentie. Aan schepen Denise Vandevort viel de eer te beurt om de laatste archiefstukken terug te plaatsen. Nadien volgde een receptie voor alle vrijwilligers die zich heel erg hebben ingezet om deze 'operatie' tot een goed einde te brengen.

Door de reorganisatie van de archiefleeszaal kunnen bezoekers tot einde december enkel op afspraak in het stadsarchief terecht, vanaf januari 2013 zijn opnieuw de gebruikelijke openingsuren van kracht.